

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de çocukların yeterli ve sağlıklı beslenme hakkına erişiminin önündeki ekonomik ve toplumsal engellerin; çocuk yoksulluğu ve artan yaşam maliyetlerinin çocukların beslenmesi üzerindeki etkilerinin; okullarda mevcut yemek uygulamalarının kapsamının ve yeterliliğinin araştırılması, tüm çocuklara okullarda ücretsiz, sağlıklı ve nitelikli bir öğün ile temiz içme suyu sağlanmasına yönelik kamusal politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve TBMM İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Ayça TAŞKENT
Sakarya Milletvekili

GEREKÇE

Yeterli ve sağlıklı beslenme çocukların en temel haklarından biridir. Ancak Türkiye’de derinleşen yoksulluk, yüksek gıda fiyatları ve ailelerin artan geçim yükü nedeniyle çocukların beslenmesi giderek daha fazla hanelerin ekonomik olanaklarına bağlı hâle gelmektedir. Bir çocuğun okulda aç kalıp kalmaması, beslenme çantasına ne konulabildiği ya da sağlıklı gıdaya erişip erişememesi ailesinin gelirine bırakılamaz.

Türkiye İstatistik Kurumunun 2025 yılı verilerine göre Türkiye’de 0–17 yaş grubunda 21 milyon 375 bin 930 çocuk yaşamaktadır. Çocukların yüzde 36,8’i yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altındadır. Bu oran kız çocuklarında yüzde 37,8, erkek çocuklarında yüzde 36’dır. 2024 yılında yüzde 38,9 olan oranın bir yıl içerisinde gerilemiş olması, Türkiye’de her üç çocuktan birinden fazlasının hâlâ yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında olduğu gerçeğini değiştirmemektedir.

Çocuk yoksulluğunun en doğrudan sonuçlarından biri beslenme hakkına erişimde ortaya çıkmaktadır. Geliri temel ihtiyaçlarını karşılamaya yetmeyen bir hanede gıda harcamalarının azaltılması, daha ucuz ve besin değeri düşük ürünlere yönelinmesi ya da öğünlerin azaltılması çocukların sağlıklı gelişimini doğrudan etkilemektedir. Gıda fiyatlarındaki artış karşısında çocukların yeterli protein, sebze, meyve ve diğer temel besinlere erişiminin ailelerin gelirine bırakılması, çocuklar arasındaki sınıfsal eşitsizliği daha yaşamın ilk yıllarında derinleştirmektedir.

Bu eşitsizlik okul kapısından içeri girdiğinde daha da görünür hâle gelmektedir. Aynı sınıfta eğitim gören çocuklardan birinin beslenme çantasında yeterli ve çeşitli gıda bulunurken diğerinin okula yiyecek getirememesi yalnızca ailelerin tüketim tercihleriyle açıklanamaz. Çocukların ne yiyebildiğini, kaç öğün beslenebildiğini ve sağlıklı gıdaya ulaşamadığını belirleyen temel unsurlardan biri ailelerinin ekonomik koşullarıdır.

Okul, çocuklar arasındaki eşitsizliklerin yeniden üretildiği değil, kamusal hizmetler aracılığıyla azaltıldığı bir alan olmak zorundadır. Bu nedenle okullarda ücretsiz ve sağlıklı yemek sağlanması bir yardım uygulaması olarak değil, eğitim ve beslenme hakkının ayrılmaz bir parçası olarak ele alınmalıdır.

Ücretsiz okul yemeği aynı zamanda eğitim hakkıyla doğrudan ilişkilidir. Açlık ve yetersiz beslenme çocukların yalnızca fiziksel gelişimini değil; okul gününü sürdürme, derse odaklanma ve öğrenme süreçlerini de etkileyebilmektedir. Devletin çocuklara eğitim hizmeti sunarken okulda bulundukları süre boyunca temel beslenme ihtiyaçlarını bütünüyle ailelerin ekonomik olanaklarına bırakması kabul edilemez.

Çocukların temiz içme suyuna erişimi de aynı hakkın parçasıdır. Okullarda ücretsiz ve güvenilir içme suyuna erişimin sağlanması, çocukların temel ihtiyaçlarının kantinlerden ücret karşılığında karşılanmasına dayanan anlayışın yerine kamusal hizmet anlayışının geçirilmesinin bir gereğidir.

Okullarda tüm çocuklara ücretsiz ve sağlıklı bir öğün sağlanması, sosyal yardım mantığıyla değil kamusal eğitim hizmetinin bir unsuru olarak planlanmalıdır. Bunun için okul mutfaklarının ve yemekhanelerinin mevcut durumu, yemek üretiminin kamusal biçimde örgütlenme olanakları, yeterli personel ihtiyacı, gıda güvenliği ve denetim süreçleri ile merkezi bütçeden ayrılması gereken kaynak bütünlüklü biçimde belirlenmelidir. Hizmetin taşeronlaşmaya ve şirketlerin kâr beklentisine bırakılmadan, çocukların sağlığı ve beslenme ihtiyaçları esas alınarak örgütlenmesi gerekmektedir.

Türkiye’de çocukların beslenmesi ailelerin gelirin, yardım kampanyalarına, hayırseverliğe veya okuldan okula değişen olanaklara bırakılamaz. Çocuğun hangi ailede doğduğu, ailesinin ne kadar kazandığı ya da yaşadığı bölge, okul günü içerisinde sağlıklı bir öğüne erişip erişemeyeceğini belirlememelidir. Her çocuğun yeterli ve sağlıklı beslenmesini güvence altına almak sosyal devletin temel sorumluluklarından biridir.

Bu nedenle çocuk yoksulluğunun beslenme hakkı üzerindeki etkilerinin, çocukların yeterli ve sağlıklı gıdaya erişiminin önündeki ekonomik ve toplumsal engellerin, mevcut okul yemeği uygulamalarının kapsam ve yeterliliğinin araştırılması; tüm çocuklara okullarda ücretsiz, sağlıklı ve nitelikli bir öğün ile temiz içme suyu sağlanması için gerekli kamusal altyapı ve kaynakların belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98. ve İçtüzüğü’nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

182 Sayılı Mucur Anketörün Önergesi

VEKİL ADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Tarkan Elçi	İstanbul	
Alper Emre Sıcak	ANKA	
Mehmet Tahtasız	Golüm	
Seydi Özgür	muğla	
Murat ÇAN	Samsun	
İsmail Atakan LİNKER	Karaman	
Elvan İpek Beğ	Giresun	
Hilmet Yalın Halıcı	İsparta	
E. Aylenur Muş	Zeytinlik	
Gizem Özcan	Muğla	
Orhan Çiner	Adana	
Doğat Kançör	Anasuya	
Fehri Özkan	K. e. l.	
A. SİBEL YANIKÖMER	İSTANBUL	
Hasan Öztürk	Bursa	
Gamze TAŞCIAR	Ankara mv.	
Nurhan Altan Kayaşlı	Bursa mv.	
Süleyman Bülbul	Aydın mv.	
Ulaş Karasu	Sivas mv.	

